SUOMEN ASIANAJAJALIITTO
FINLANDS ADVOKATFÖRBUND

Eduskunnan lakivaliokunta Dnro K2025-01 1(3)

7.2.2025

lav@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne: HE 202/2024 vp, lakivaliokunnan kuuleminen 11.2.2025 klo 10.00

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ 202/2024 VP RIKOSLAIN 1 LUVUN 11 §:N JA 46 LUVUN MUUTTAMISESTA

Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä 202/2024 vp rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 46 luvun muuttamiseksi.

Yhtenä Asianajajaliiton sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Asianajajaliiton oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Asianajajaliitto pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia. Pyydettynä lausuntona Asianajajaliitto esittää seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan lainsäädäntömuutoksia, joiden tekemistä edellyttää Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1226 rajoittavien toimenpiteiden rikkomiseen liittyvien rikosten ja seuraamusten määrittelystä.

Hallituksen esityksessä esitetään rikoslain 46 lukuun lisättäväksi uudet säännökset pakoterikoksesta, törkeästä pakoterikoksesta, tuottamuksellisesta pakoterikoksesta ja pakoterikkomuksesta. Samalla säännöstelyrikosta koskevia säännöksiä muutettaisiin niin, etteivät ne enää koskisi pakotteiden rikkomista.

Lisäksi rikoslain 46 luvun 13 §:ää ehdotetaan muutettavaksi. Rikoslain 46 luvun 13 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin yhteisösakon enimmäismäärästä, kun kysymys on pakoterikoksen, törkeän pakoterikoksen ja tuottamuksellisen pakoterikoksen johdosta tuomittavasta yhteisösakosta. Ehdotettu oikeushenkilölle tuomittavan sakon enimmäismäärä poikkeaa olennaisesti voimassa olevan rikoslain 9 luvun 5 §:n säädetystä yhteisösakon asteikosta.

Hallituksen esityksessä valittu linja noudattaa oikeusministeriön asettaman työryhmän mietinnössä (OM:n mietintöjä ja lausuntoja 2024:23) valittua linjaa, jossa direktiivin perusteella säädetään erityissäännöksellä rikoslain 9 luvun 5 §:stä poikkeavasta yhteisösakon enimmäismäärästä vain pakoterikoksia koskien direktiivin vähimmäisvelvoitteet täyttävällä tavalla.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Voimassa olevassa rikoslain 46 luvun 13 §:ssä säädetään oikeushenkilön rangaistuvastuusta säännöstelyrikosten, salakuljetuksen, törkeän tulliselvitysrikosten ja puolustustarvikkeiden maastavientirikoksen osalta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslain 46 luvun 13 §:n 1 momenttia niin, että ehdotettuihin pakoterikokseen, törkeään pakoterikokseen ja tuottamukselliseen pakoterikokseen sovellettaisiin oikeushenkilön rangaistusvastuuta.

Lisäksi 13 §:n uudessa 2 momentissa säädettäisiin yhteisösakon enimmäismäärästä, kun kysymys on pakoterikoksen, törkeän pakoterikoksen ja tuottamuksellisen pakoterikoksen johdosta tuomittavasta yhteisösakosta. Momentin mukaan yhteisösakon ylin rahamäärä olisi viisi prosenttia oikeushenkilön liikevaihdosta, kuitenkin vähintään 850 000 euroa ja enintään 40 miljoonaa euroa. Koska esityksen tarkoituksena ei ole lieventää nykytilaa, yhteisösakon enimmäismäärä ei voi olla nykyistä enimmäismäärää (850 000 euroa) alhaisempi. Yhteisösakon vähimmäismäärään ei ehdoteta säädettävän poikkeusta, joten se olisi edelleen 850 euroa myös kyseessä olevien rikosten osalta.

Asianajajaliitto korostaa, että ehdotettu rangaistusasteikko on olennaisesti poikkeava suhteessa muihin rikoslain yhteisösakkoihin. Rikoslain 9 luvun 5 §:n mukaan alin yhteisösakon määrä on 850 euroa ja ylin 850 000 euroa. Ehdotettu pakoterikosasioita koskeva rangaistusasteikko olisi yhteisösakkoa vähintään 850 euroa ja enintään 40 miljoonaa euroa. Olemassa oleva rangaistuskäytäntö ja yhteisösakon asteikot huomioiden nyt säädettävän pakoterikosasioita koskevan yhteisösakon yläpäätä tulisi käyttää vain hyvin poikkeuksellisissa tilanteissa.

Poikkeus yhteisösakon enimmäismäärään ei esityksen mukaan vaikuttaisi muutoin oikeushenkilön rangaistusvastuuseen. Yhteisösakon rahamäärä vahvistettaisiin edelleen 6 §:n mukaisesti ehdotetussa momentissa määritellyn mukaisen rangaistusasteikon sisällä. Asianajajaliitto pitää ehdotettua perusteltuna rangaistuskäytännön yhtenäisyyden säilymisen kannalta.

Kuten esityksen valmistelussa, myös esityksessä on nostettu esiin, että ehdotettu säännös koskien yhteisösakon enimmäismäärästä poikkeamista, tulisi jäädä väliaikaiseksi. Rikoslain 9 luvun laajemman uudistamisen yhteydessä tulisi arvioida mahdollisuuksia toteuttaa yhteisösakon asteikon muuttaminen yleisesti liikevaihtoon perustuvaksi.

Asianajajaliitto haluaa korostaa, että yhteisösakon mittaamisessa tulisi ottaa huomioon yhtiön liikevaihdon lisäksi muut yhtiön liiketoimintaan vaikuttavat seikat, kuten esimerkiksi yhtiön toiminnan kannattavuus. Lisäksi yhteisösakon määrää ja erityisesti sen asteikkoa pohdittaessa, on otettava myös huomioon mahdollinen syyttäjän vaatimus rikoshyödyn menettämisestä valtiolle. Oikeushenkilölle määrättävien poikkeuksellisen ankarien sakkojen sekä valtiolle menetetyksi tuomittu rikoshyöty voivat yhdessä nousta hyvinkin korkeaksi euromääräiseksi rangaistukseksi, vaikka pakoterikoksissa onkin kyse teoista, joihin liittyy suuria taloudellisia intressejä.

Ehdotetut muutokset ovat perusteltuja ja Asianajajaliitto kannattaa esityksen linjaa, jossa yhteisösakon osalta lainsäädäntöön tehdään muutokset direktiivin vähimmäisvelvoitteet täyttävällä tavalla. Lisäksi Asianajajaliitto pitää perusteltuna, että yhteisösakon määrää koskeva säännös jää väliaikaiseksi, ja rikoslain 9 luvun laajempaan uudistamiseen ryhdytään.

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO
FINLANDS ADVOKATFÖRBUND

Helsingissä 7. päivänä helmikuuta 2025

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Niko Jakobsson
Pääsihteeri

LAATI

Asianajaja Ville Kivistö, Helsinki

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu rikosoikeuden asiantuntijaryhmässä.